

Polskie doświadczenia dla ukraińskich przemian | Польський досвід для реформування України

Навчальний семінар з питань політики регіонального розвитку

- 11 вересня м. Тернопіль
- 12 вересня м. Рівне
- 13 вересня м. Луцьк

Основні терміни

- **державна регіональна політика** – система цілей, заходів, засобів та узгоджених дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб для забезпечення високого рівня якості життя людей на всій території України;
- **регіональний розвиток** – процес соціальних, економічних, екологічних, гуманітарних та інших (позитивних) змін у регіонах; Регіональний розвиток за своєю суттю є **концепцією економічною**, а **не політичною чи адміністративною**. У його рамках враховується взаємний вплив економічної діяльності та інтеграції ринків на територіально-географічні об'єкти.
- **проект регіонального розвитку** - комплекс взаємопов'язаних заходів для розв'язання окремих проблем регіонального розвитку, оформлений як документ за встановленою законодавством формою, яким визначаються спільні дії учасників проекту, а також ресурси, необхідні для досягнення цілей проекту.

Державна регіональна політика – для чого?

- **У всіх країнах – не всі території чи регіони є однаково потужними з економічної точки зору. Всі мають різні природні характеристики та різну привабливість для проживання, праці, інвестування тощо.**
- **Завдання держави – забезпечити громадян рівними можливостями та гарантованим рівнем публічних послуг.**
- **Зменшення дисбалансів у економічному розвитку територій є умовою єдності/згуртованості державного простору та стійкості держави.**

З чого починалася регіональна політика в ЄС

- **Основним ресурсом будь-якого регіону є його громадяни, інституції та співпраця між ними. Цей чинник міг мати меншу вагу в минулому, але сьогодні він є ключем до успішного майбутнього.**
- **Упродовж багатьох років у післявоєнній Західній Європі та в інших регіонах завдання стимулювання економічного розвитку регіону залежало переважно від інструментів політики, котрі спиралися на екзогенні (зовнішні), а не ендогенні (внутрішні) чинники.**
- **При цьому уряди намагалися впливати на моделі інвестування, пропонуючи пільги та гранти, аби спрямувати інвестиції в певні регіони.**
- **Вони намагалися втручатися у справи регіонів та стимулювати розвиток «згори вниз». Такий підхід широко застосовувався на практиці в 1950, 1960 та 1970-х роках і досі залишається доречним.**

Співпраця зацікавлених сторін / суб'єктів розвитку регіону

- **Однак підхід «згори вниз» більше не вважають достатнім. Досвід показує, що успішними стають ті регіони, які вдало розвивають власну внутрішню спроможність та поліпшують ті внутрішні умови, які впливають на інвестиції та підтримують їх.**
- **Під внутрішніми ми розуміємо ті повноваження, спроможність, компетенції та напрямки діяльності, які офіційно чи практично можуть здійснюватися місцевими або регіональними зацікавленими сторонами.**
- **Розв'язання деяких проблем не завжди вимагає значних сум коштів, якщо регіональні (та місцеві) зацікавлені сторони, співпрацюючи один з одним, можуть щось робити, принаймні, з точки зору ініціювання процесу розвитку.**
- **Як правило, першими кроками цього процесу є партнерство регіональних та місцевих кіл, яке базується на основі спільного розуміння ситуації та бачення напрямків її зміни.**

Валовий регіональний продукт на душу населення в Україні та ЄС	ВРП на д.н. ЄВРО (номінальний)	ВРП на душу населення у % до середнього по ЄС
ЄС27 – Європейський союз (27 країн)	24 900 (2007) 30100 (2013)	100 %
ЄС25 – Європейський Союз (25 країн)	26 100	105 %
ЄС15 – Європейський Союз (15 країн)	29 200	117 %
Нові країни члени ЄС 12 – Нові країни члени	8 413	34 %
Найбільш розвинуті 10 регіонів ЄС	53 679	216 %
Найбільш розвинуті 20 регіонів ЄС	49 070	197 %
Найменш розвинуті 20 регіонів ЄС	5 063	20 %
Найменш розвинуті 10 регіонів ЄС	4 059	16 %
Найменш розвинутий регіон ЄС (Северозападен) Болгарія	2 600 (2007) 6500 (2013)	10 % (2007) 21% (2013)
Україна (усі регіони)	2 233 (2007) 1930 (2012)	9 % (2007) 6.4% (2012)
Київ (місто)	7 225 (2007) 9845 (2012)	29 % (2012) 33% (2012)
Україна без Києва	1 924 (2007) 1625 (2012)	8 % (2007) 5.4% (2012)
Найменш розвинутий регіон України (Чернівецька обл)	1 064	4 %
9 найбільш розвинутих регіонів України (1/3)	3 058	12 %
9 найменш розвинутих регіонів України (1/3)	1.248	5 %

Для чого потрібна регіональна політика?

Регіональна політика ЄС це **стратегічна інвестиційна політика** спрямована на усі регіони країн ЄС.

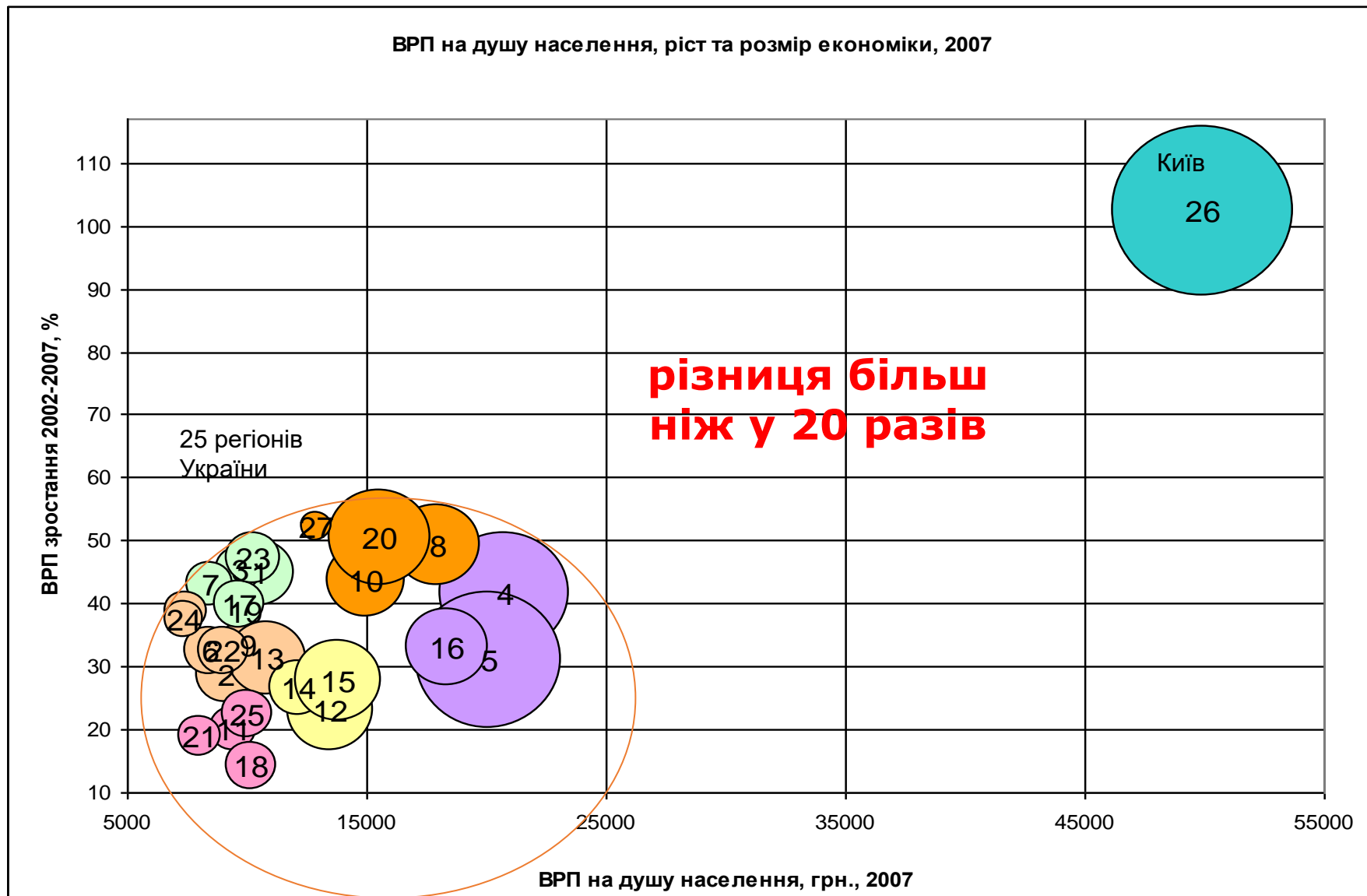
Регіональна політика має на меті **зменшення диспропорцій розвитку між регіонами ЄС** для досягнення збалансованого економічного, соціального та територіального розвитку.

Регіональна політика є виявом **солідарності** країн ЄС - через концентрацію підтримки для **менш розвинутих регіонів**.

	Найвищий	Найнижчий	Відношення
ВРП на особу (% середнього EU-28)	Люксембург 266%	Болгарія 47%	5.7*
Рівень зайнятості (%, вік 20-64)	Швеція 79.8%	Греція 53.2%	1.5

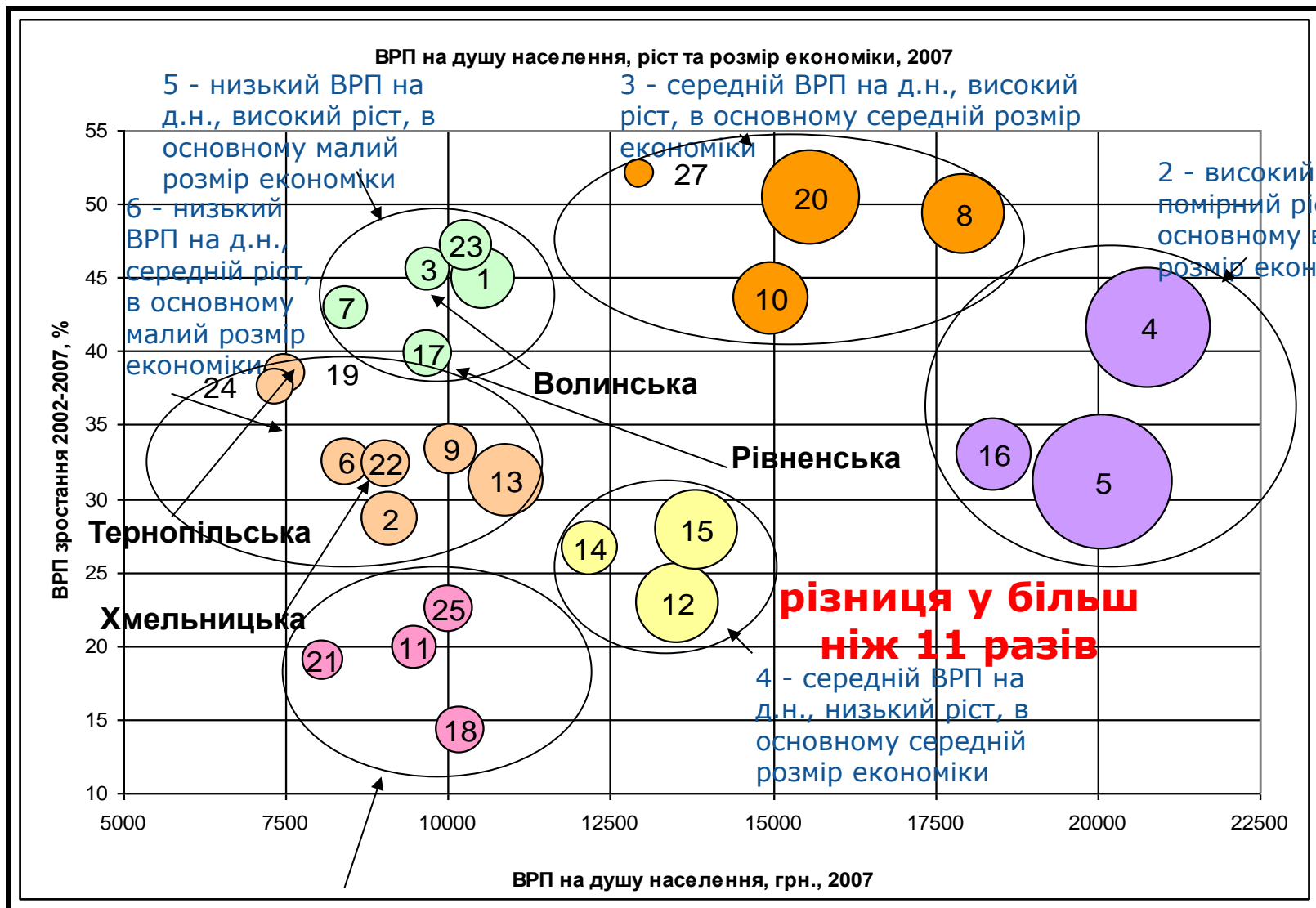
* У США різниця лише у 2.5 рази, а у Японії у 2 рази

Для порівняння – диспропорції в Україні

Диспропорції/ВРП без Києва

Як країни ЄС розпочати застосування нового підходу до регіонального розвитку?

- У центрі уваги під час здійснення перших кроків перебувають процеси мобілізації, навчання, розбудови потенціалу, а також намагання **«залучити людей», «зробити хоч щось» та розвернути в протилежний бік від застою, занепаду та відчаю**. Ключову роль відіграють громадські організації, АРР, допоміжні інституції територіального розвитку тощо.
- Саме це й мається на увазі під терміном **«висхідний розвиток» або «розвиток знизу вгору»**: мова йде про мобілізацію зусиль населення та інституцій певної місцевості чи регіону, які насправді зацікавлені в його успішності. Лише вони можуть сприяти

Що є предметом регіонального розвитку? Що відрізняє регіональний розвиток від локального/місцевого?

1. Зменшення внутрішньо-регіональних диспропорцій розвитку (сільський розвиток)

2. Стимулювання точок зростання і їх відносини з периферією

3. Розвиток мережі малих міст

4. Доступність (право громадян мати можливість зайнятості, отримання публічних послуг, культурного розвитку і соціальних пільг незалежно від місця проживання)

5. Міжрегіональна та транскордонна співпраця

Економічні інструменти
Інструменти стимулювання
Сільський розвиток
Економічна інфраструктура
Залучення інвестицій
Інновація, дослідження
Житлово-комунальне господарство
Зайнятість
Інфраструктура
Телекомунікації
Публічні послуги
Транспорт і доступність
Соціальна інфраструктура

Деякі результати політики рег.розвитку в ЄС 1998-2015

- **Зростання ВВП/особу в Греції, Ірландії та Португалії – (Греція зросла з 74% середнього по ЄС до 88% між 1995 і 2005)**
- **До 2015 року регіональна політика ЄС допомогла створити 440,000 робочих місць у Польщі, додала 6% до ВВП та 21% до інвестицій**
- **Більше 44,000 км доріг було збудовано і реконструйовано у 2000-2006 роках. Відповідний показник для залізничного транспорту – 12,000 км**
- **Підтримано більш як 250,000 малих підприємств у Великобританії**
- **Підтримано більш як 25,000 дослідницько-технологічних проектів**

Афіни: нова транспортна система

Центр інкубації технологій в Ірландії

Центр інновацій у Чеській Республіці

Автострада біля Сан Себастьяна

Центр відновлювальної енергетики у Бургенланді

Регіональна політика ЄС: 11 тематичних цілей

ЗРОСТАННЯ

РОЗУМНЕ

СТАЛЕ

ВСЕОХОПЛЮЮЧЕ

Європейські структурні та інвестиційні фонди

СТРУКТУРНІ
ФОНДИ

Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF)
Європейський Суспільний Фонд (ESF)
Фонд Згуртованості/Єдності (Cohesion Fund)

Європейський сільськогосподарський фонд для
сільського розвитку (EAFRD)
Європейський фонд рибальства та
морських справ (EMFF)

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТРУКТУРНІ
ТА ІНВЕСТИЦІЙНІ ФОНДИ

ЄС (5 фондів)*	Країни	Разом
€ 454 073 873 653	€ 183 134 718 855	€ 637 208 592 508

*загальний бюджет ЄС на 7 років €1082 млрд.

Ключові стадії процесу фінансування

Спільна
стратегічна
рамка

Партнерські
угоди

Плани
реалізації
стратегій
(операційні
програми)

Управління
програмами /
відбір проектів

Моніторинг /
Щорічне
звітування

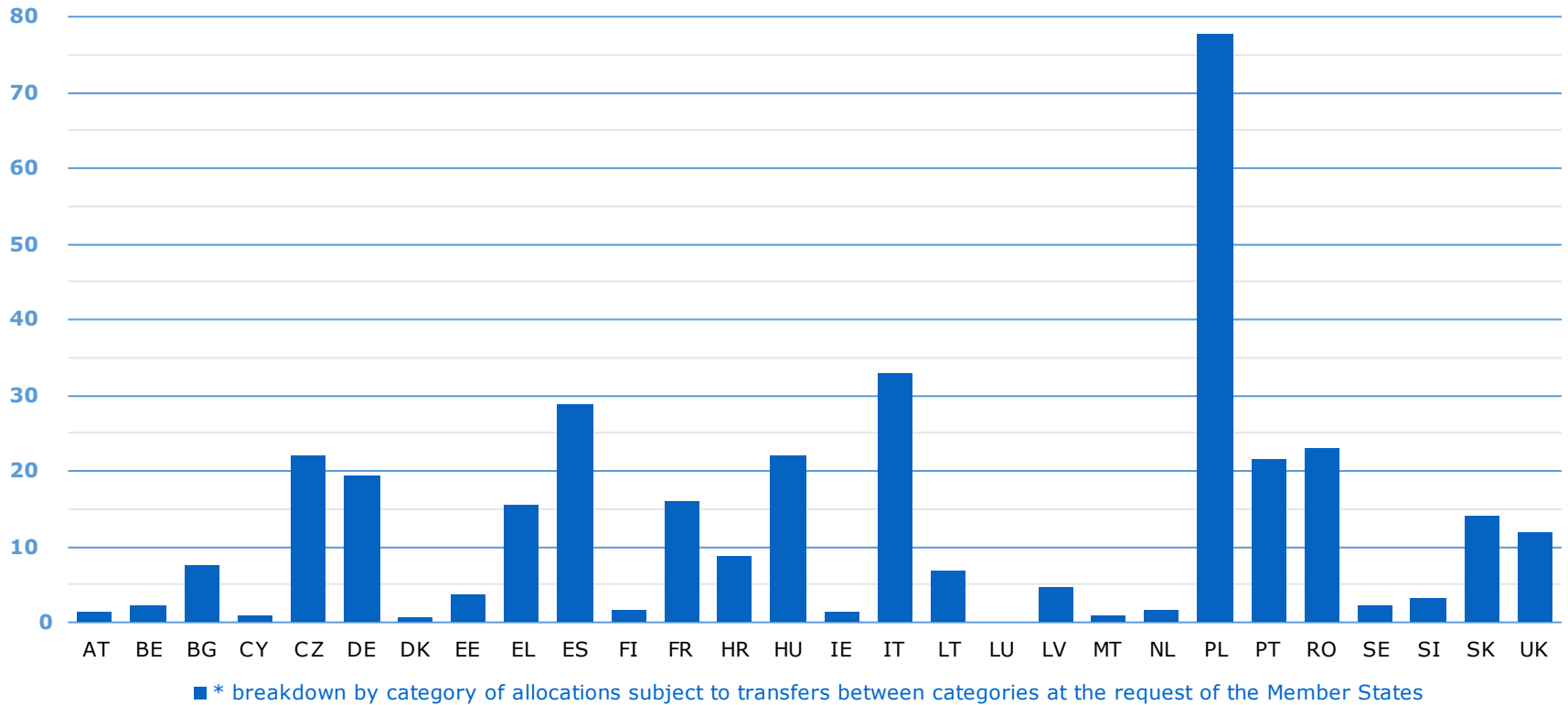
1. Бюджет і правила його використання затверджуються спільним рішенням Європейського парламенту і Ради Міністрів ЄС, на підставі пропозиції Європейської Комісії на початку кожного 7-річного періоду стратегічного планування.

2. Комісія співпрацює з країнами ЄС в процесі розробки країнами партнерських угод з викладом своїх інвестиційних пріоритетів і розвиткових потреб. Країни представляють проекти планів реалізації стратегій регіонального розвитку (операційні програми). ЄК веде переговори з національними органами щодо остаточного змісту операційних програм. Усі суб'єкти регіонального розвитку, в тому числі обов'язково представники громадянського суспільства, повинні бути залучені в консультації та брати участь у програмуванні та управлінні впровадження планів реалізації

3. Плани реалізації впроваджуються країнами та регіонами – конкурсний відбір, моніторинг та оцінка сотні тисяч проектів.

Розподіл між країнами

Total EU allocations of cohesion policy 2014-2020* (billion €, current prices)

Напрямки інвестування: ЄС і України

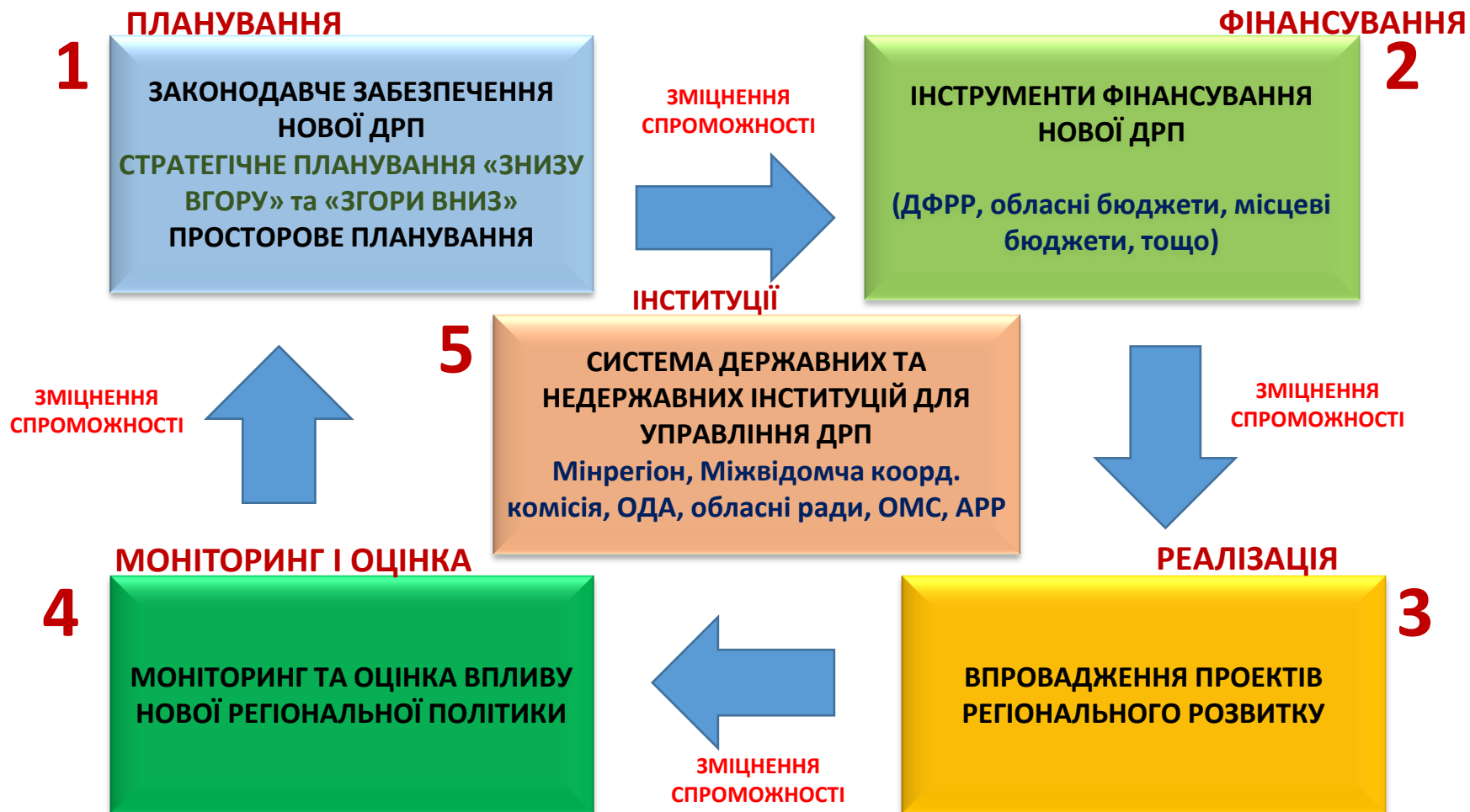

ПІДТРИМКА БІЗНЕСУ	ЕЛЕКТРОННІ ПОСЛУГИ ТА ПРОГРАМИ ДЛЯ БІЗНЕСУ	УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРНИМИ ФОНДАМИ ТА ВРЯДУВАННЯ
КОНСУЛЬТАЦІЙНІ ПОСЛУГИ БІЗНЕСУ	ІННОВАЦІЇ, ДОСЛІДЖЕННЯ І ТЕХНОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК	СИСТЕМИ ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ВРЯДУВАННЯ
ІННОВАЦІЙНИЙ ФІНАНСОВИЙ ІНЖИНІРИНГ	КЛАСТЕРИ ТА БІЗНЕС-МЕРЕЖІ	ВРЯДУВАННЯ
НОВІ БІЗНЕС-ПРОЦЕСИ	ПІДВИЩЕННЯ ОБІЗНАНОСТІ ЩОДО ІННОВАЦІЙ, ОСВІТА ТА НАВЧАННЯ	ІНТЕГРОВАНІ ПІДХОДИ
СТАРТАПИ, СПІНОФИ, ІНКУБАТОРИ	НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ІНФРАСТРУКТУРА, НАУКОВІ ПАРКИ	УПРАВЛІННЯ ТА РОЗВИТОК СПРОМОЖНОСТІ
ЕНЕРГЕТИКА	СОЦІАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ	ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ВИМІР РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ	ТЕХНОЛОГІЧНІ ТА РИНКОВІ ІННОВАЦІЇ	РЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО
ВІДНОВЛЮВАЛЬНІ ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГІЇ	ПЕРЕДАЧА ТЕХНОЛОГІЇ	ВІДДАЛЕНІ, СІЛЬСЬКІ, ПРИБЕРЕЖНІ ТЕРИТОРІЇ ТА ОСТРОВИ
ТРАДИЦІЙНА ЕНЕРГЕТИКА	TRIPLE, QUADRUPLE HELIX APPROACH	МІСЬКІ ТЕРИТОРІЇ
НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ	СОЦІАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ, РОБОЧІ МІСЦЯ, ОСВІТА ТА НАВЧАННЯ	ТУРИЗМ І КУЛЬТУРА
ЯКІСТЬ ПОВІТРЯ	ОСВІТА ТА НАВЧАННЯ, НАВЧАННЯ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ	КУЛЬТУРА
ЗМІНА КЛІМАТУ І БІОРІЗНОМАНІТТЯ	ЗАЙНЯТІСТЬ І РИНОК ПРАЦІ	ТУРИЗМ
ЕКОЛОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ	РОЗШИРЕННЯ ПРАВ, МОЖЛИВОСТЕЙ ТА УЧАСТІ РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ГРУП	ТРАНСПОРТ
ЗАПОБІГАННЯ РИЗИКАМ	ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я	АЕРОПОРТИ
УТИЛІЗАЦІЯ ТА ОЧИЩЕННЯ ВОДИ	ВКЛЮЧЕННЯ ЧЕРЕЗ СПОРТ І ФІЗИЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ	АВТОСТРАДИ, ДОРОГИ
ВОДОПОСТАЧАННЯ	СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО	МУЛЬТИМОДАЛЬНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ
ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО	СОЦІАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ	ПОРТИ
ДОСТУП ДО ІКТ, E-INCLUSION	СОЦІАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА (ЦЕНТРИ ГРОМАД, СОЦІАЛЬНЕ ЖИТЛО, ДОГЛЯД ЗА ДІТЬМИ І Т.Д.)	ЗАЛІЗНИЦЯ
ЕЛЕКТРОННІ ПОСЛУГИ ТА ДОДАТКИ ДЛЯ ГРОМАДЯН	ВІДНОВЛЕННЯ МІСТ, РОБОТА ІЗ БІДНИМИ/ЗАНЕДБАНИМИ КВАРТАЛАМИ	МІСЬКИЙ ТРАНСПОРТ

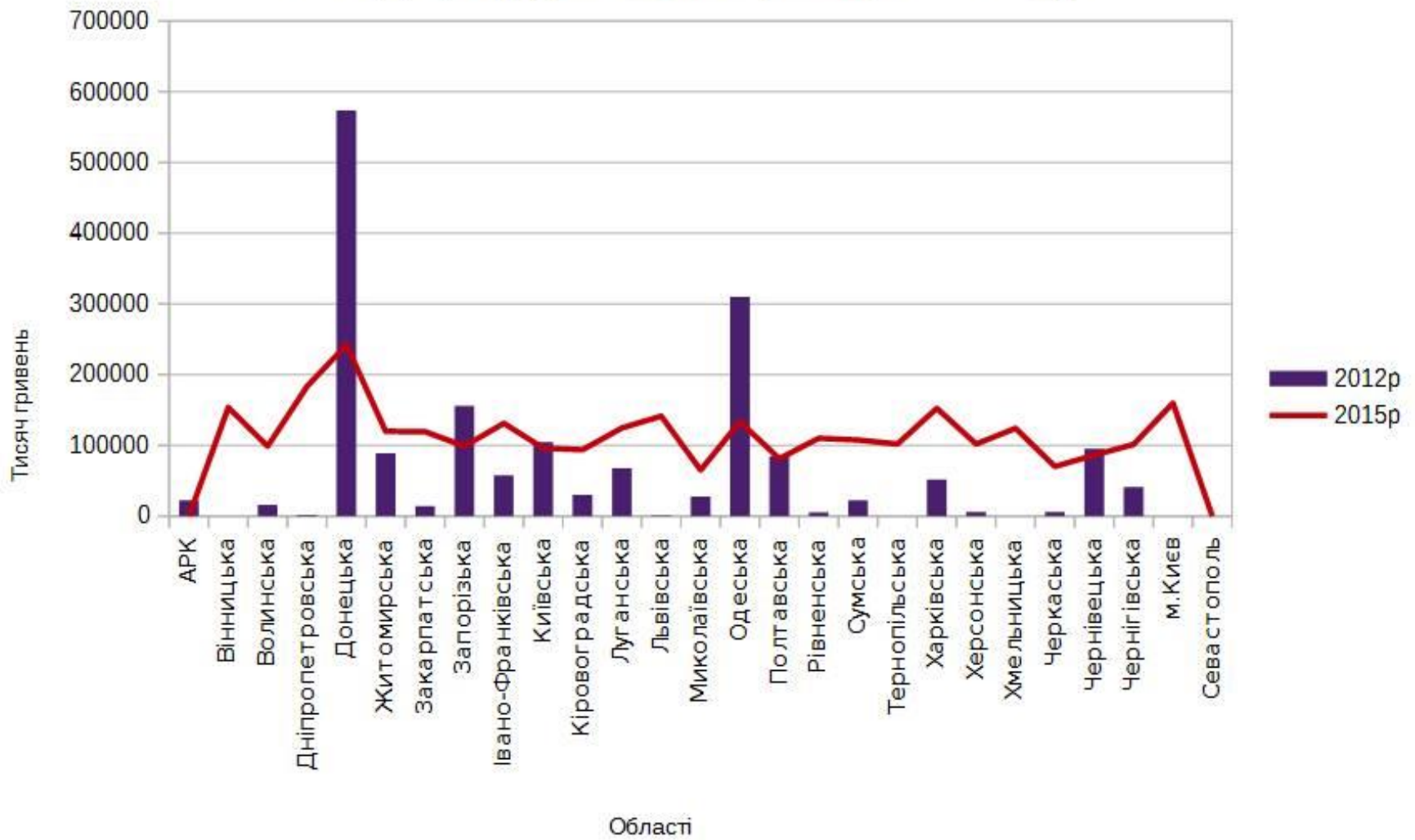
Українська державна регіональна політика

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ НОВОЮ ДЕРЖАВНОЮ РЕГІОНАЛЬНОЮ ПОЛІТИКОЮ (ДРП)

Розподіл фонду регіонального розвитку 2012, 2015рр.

ОНЛАЙН ПЛАТФОРМА ДЕРЖАВНОГО ФОНДУ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ DFRR.minregion.gov.ua

The screenshot displays the website dfrr.minregion.gov.ua in a browser window. The browser's address bar shows the URL, and the page title is "Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України ДЕРЖАВНИЙ ФОНД РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ". The main content area features a large image of a forested landscape with a search bar in the top right corner containing the text "ПОШУК" and "ВХІД". Below the image is a navigation menu with the following items: "Головна", "Новини", "Про ДФРР", "Проекти", "Партнери", "Корисні ресурси", and "Контакти".

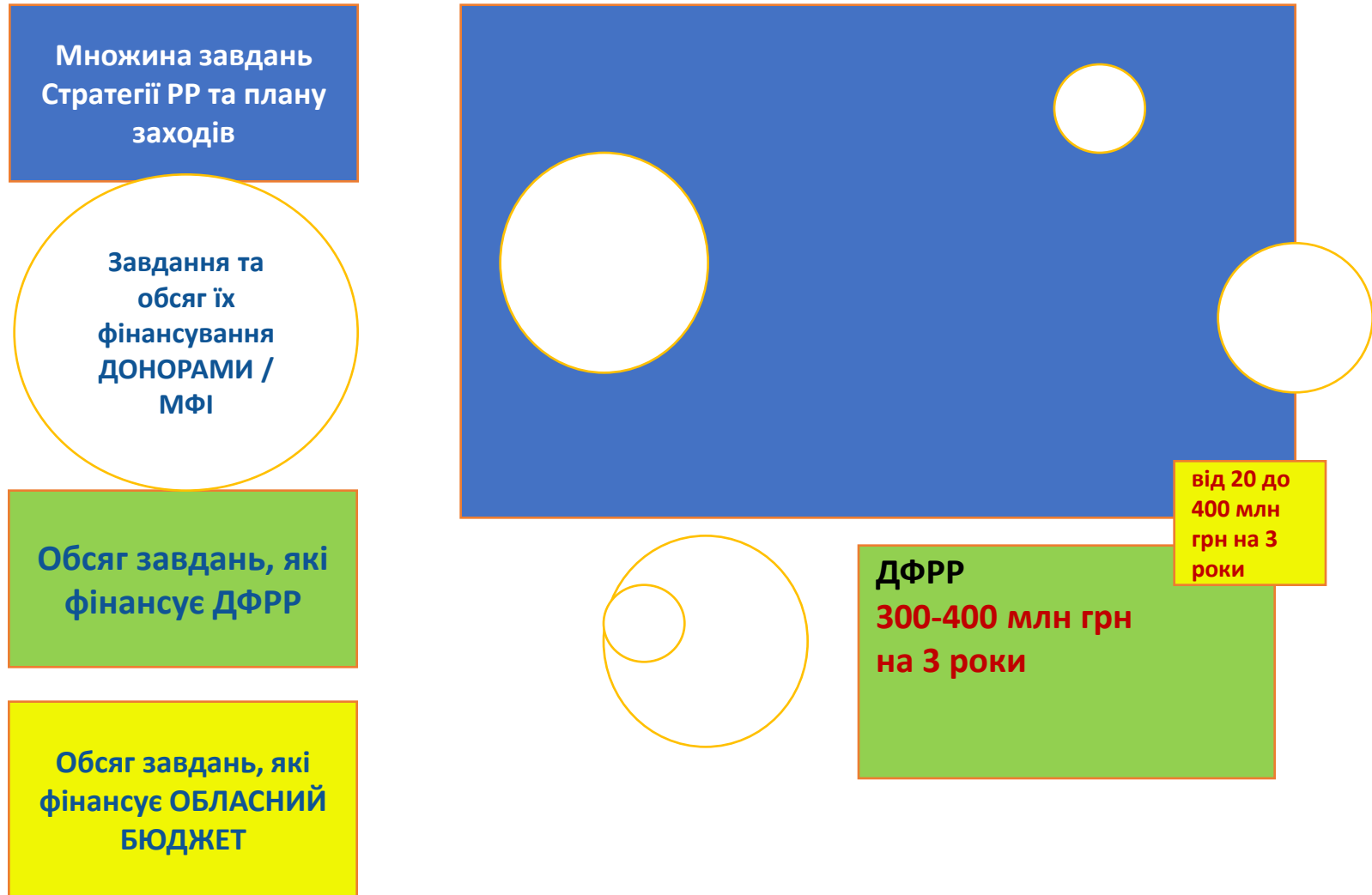
Below the navigation menu, there are two main sections:

- НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ДФРР**: A section with a document icon and a list of links.
- РЕЕСТРАЦІЯ ПРОЕКТУ**: A section with a document icon and a list of links.

On the right side, there is a map of Ukraine showing the regions of the country, with labels for various regions including Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Київ, Черкаська, Полтавська, Харківська, Луганська, and Івано-Франківська.

The browser's taskbar at the bottom shows several open applications: ".ppt - Search Res...", "Головна - Google...", "Document1 - Word", and "EUD RD Lunch [C...". The system tray on the right indicates the time as 6:00 PM on 13-Jul-15 and shows a 100% battery level.

Стан фінансування планувальних документів регіонального розвитку

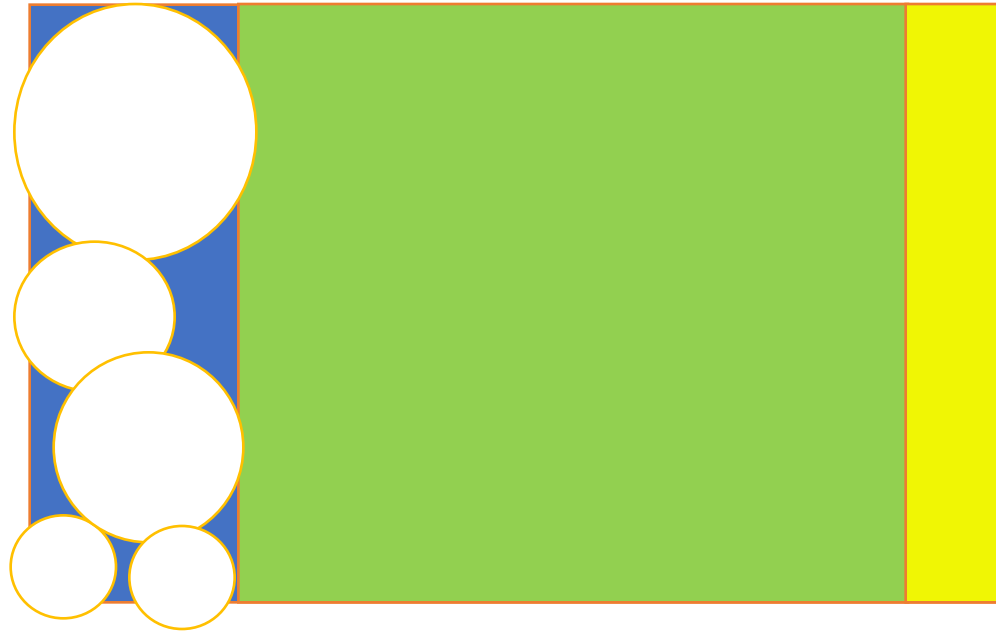
Як мають фінансуватися планувальні документи регіонального розвитку

Множина завдань
Стратегії РР та плану
заходів

Завдання та
обсяг їх
фінансування
ДОНОРАМИ /
МФІ

Обсяг завдань, які
фінансує ДФРР

Обсяг завдань, які
фінансує ОБЛАСНИЙ
БЮДЖЕТ

Деякі уроки для України – на досвіді країн ЄС

- Системно докладати зусиль для підготовки нових економічно-орієнтованих проектів регіонального розвитку
- Забезпечити максимально професійний та мінімально політизований відбір проектів ДФРР – за діючими критеріями
- Не допускати політиків до паразитування на коштах ДФРР
- Максимально широке залучення професіоналів регіону для підготовки якісних планів реалізації регіональної стратегії
- Вчитися проектному менеджменту

Проекти та програми ЄС, у яких може брати участь Україна

- COSME – пошук партнерів для бізнесу в країнах ЄС,
- Erasmus+ - освітні проекти, студентська мобільність,
- Horizon2020 - мобільність викладачів і співпраця між університетами,
- EU4Business – створення 15 бізнес-центрів і зовнішнє фінансування бізнес-проектів,
- OpenEU – сайт про перспективи зони вільної торгівлі з ЄС.
- Програма «Креативна Європа» - спрямована на творчих людей.
- Twinning+ - навчальна програма для налагодження співпраці з європейськими школами.
- Окремі грантові конкурси